

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Київський університет імені Бориса Грінченка

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС: СТРУКТУРНО-СЕМІОТИЧНІ ПЛОЩИНИ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської
наукової конференції

6–7 квітня 2012 р.
м. Київ

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Київський університет імені Бориса Грінченка

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС: СТРУКТУРНО-СЕМІОТИЧНІ ПЛОЩИНИ

**Матеріали
Всеукраїнської наукової конференції**

**6–7 квітня 2012 року
м. Київ**

Редколегія

Бондарева О.Є. — завідувач кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор (*голова*);
Борисенко К.Г. — доцент кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук;
Волошук Л.В. — доцент кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук;
Єременко О.В. — професор кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук (*заступник голови*);
Іллінська Н.І. — завідувач кафедри англійської мови і літератури Херсонського державного університету, доктор філологічних наук, професор;
Кудряшова О.В. — доцент кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук (*видавничий редактор*);
Мережинська Г.Ю. — завідувач кафедри історії російської літератури КНУ імені Тараса Шевченка, доктор філологічних наук, професор;
Буніятова І.Р. — професор кафедри англійської філології Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук;
Сінченко О.Д. — доцент кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук;
Ткаченко А.О. — професор кафедри теорії літератури, компаративістики і літературної творчості КНУ імені Тараса Шевченка, доктор філологічних наук.

Рецензенти

Скупейко Л.І. — провідний науковий співробітник Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, доктор філологічних наук;
Гуменюк В.І. — завідувач кафедри теорії та історії української літератури Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського, доктор філологічних наук, професор.

Літературний процес: структурно-семіотичні площини : матер. Всеукр. наук. конф. (6–7 квіт. 2012 р., м. Київ) / МОНмолодьспорт України; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка : ред. колегія: Бондарева О.Є., Єременко О.В., Буніятова І.Р. [та ін.]. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. — 244 с.

Сдобнова Светлана. Индивидуально-авторский стиль писателя и онтологическое пространство художественного произведения	181
Серебрякова Ирина. Фітосемантика поезій Івана Малковича	184
Сімаковська Анна. Соціально-історичний час і простір в оповіданнях Р. Кіплінга	188
Стороха Богдан. Структури «європейського» та «китайського» в романі Александра Улара «Жовтий потік»	190
Сушкевич Тетяна. Монтаж у романах про Київську Русь П. Загребельного	193
Табунчик Тетяна. Вербальні та іконічні знаки-коди історико-«сенсаційної» трилогії С. Ордівського	197
Тараненко Ксенія. Прагматичні особливості антонімії прози Ліни Костенко	199
Тищенко Ірина. Абсурдність буття як домінанта структури тексту в романі Р. Андріяшика «Додому нема вороття»	202
Ткалич Інна. Семіотичні виміри іронії	206
Філіп Юлія. Наукове осмислення теоретичних понять «література для дітей» та «дитяча література»	210
Шавєко Ольга. Образи дітей в оповіданнях Івана Франка	213
Швець Галина. Вартісність канонічної і масової літератури з погляду «про-життєвої» позиції	216
Шевель Наталія. Патріотичні обертони лірики Г. Чупринки	219
Шевель Тамара. Образне втілення природних стихій у поезії М. Вороного	222
Шлапак Ірина. Антропозоним как элемент поэтики Дж. Джойса	225
Якименко Оксана. Змістові й поетикальні домінанти антивоєнної малої прози Наталі Романович-Ткаченко	228
Ярошевич Ірина. Драматичний твір «Сава Чалий» М. Костомарова як художній експеримент	232
Ярошенко Роман. Жанр псалма у контексті сакральної літературної традиції	235
Галкіна Яна. Петро Карманський і Тарас Шевченко: проблема сприйняття канону	238

В статье исследуется одно из первых драматических произведений Н. Костомарова «Савва Чалый», рассматривается его экспериментальный характер для украинской литературы первой половины XIX в. Определяется влияние устного народного творчества, исторических источников, мировой литературы на формирование драматического конфликта и образных оппозиций произведения.

Ключевые слова: драматические сцены, историческая трагедия, интерпретация, художественный эксперимент, национальная идея.

The article studies one of the first M. Kostomarov's dramas "Savva Chaly" that can be regarded as its artistic experiment in the Ukrainian literature of the first half of the XIX century. It is determined the influence of folklore, historical sources, world literature on the formation of dramatic conflict's elements and vivid opposition of the literary work.

Key words: dramatic scenes, historical tragedy, interpretation, artistic experiment, national idea.

УДК 821.161.2-141

Роман Ярошенко

ЖАНР ПСАЛМА У КОНТЕКСТІ САКРАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ

Вибудовуючи жанрово-стилістичну концепцію розвитку старозавітної поезії, автор бере за основу становлення жанру псалма та його літературно-екзистенційну специфіку в українській літературі. У статті переосмислюються літературно-критичні погляди на рецепцію псалмів. Особлива увага приділяється його жанровій побудові. Предметом порівняльно-зіставного аналізу є художні особливості псалмів, сформовані в річищі старовірської культури, що й досі лишаються поза системним вивченням.

Ключові слова: псалом, розвиток, жанр, специфіка, екзистенціалізм, лінгвостилістичний аналіз, рецепція.

Сьогодні спостерігається зростання інтересу до жанру псалма в українській літературі. Проблематика, пов'язана з цим явищем, розглядалася багатьма науковцями, але найбільш вагомими виявилися здобутки, в яких увага дослідників була зосереджена на вивченні процесів виокремлення національних ознак духовної культури та функціонуванні біблійних образів і мотивів в українській літературі.

Позитивний досвід у цьому напрямі демонструють наукові розробки, присвячені творчості українських письменників, які постійно звертались у своїх творах до біблійної Книги Псалмів, текстів Біблії. Ідея духовного вдосконалення усього світу пронизує твори Григорія Сковороди, Петра Гулака-Артемовського, Миколи Максимовича, Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка, Івана Франка, які проводили паралелі між біблійною історією Ізраїлю та історією України. Т. Шевченко успішно звертався до жанру молитви, істотно оновлюючи цей жанр [7, 93].

Традиція біблійних мотивів розвивалася і в XX столітті, незважаючи на несприятливі суспільні умови, коли релігію переслідували, а сакральні тексти були заборонені до публічного вжитку. У ці драматичні часи звернення до Біблії не тільки не втратило актуальності, а й наповнилося новим значенням, виражаючи волю переслідуваної, пригнобленої й замовчуваної правди [1, 191; 8]. До ду-

ховного вдосконалення закликали Петро Карманський, Євген Маланюк, Павло Тичина, Ліна Костенко, Іван Світличний, Дмитро Павличко, які в контексті Біблії порушували проблему сенсу існування людини, її гідності, а також національної гідності свого народу.

Простежуючи парадигму розвитку псалма, зокрема на українських землях, де спершу панував дух язичництва, на зміну якому прийшло християнство, можемо зауважити, що релігійні пісні відігравали значну роль у житті суспільства та в історії літературної творчості. Непрості умови історичного буття українського етносу не стали перешкодою для збереження ним власних традицій, духовності та розвитку на їх основі потужного письменства, про що свідчать праці В. Антофійчука, І. Бетко, О. Горбача, М. Ласло-Куцюк, В. Сулими та ін., в яких розглядається жанр псалма. Проте ці літературознавчі розвідки здебільшого зорієнтовані на питання, що висвітлюють своєрідність функціонування євангельських образів і мотивів в українській літературі XIX–XX століття (В. Антофійчук, І. Бетко, В. Сулима), або ж на аспектах мовотворчості українських письменників, що зверталися до перекладів чи переспівів Біблії, як-от праці О. Горбача [3], М. Лесюка [5], Н. Дзюбишиної-Мельник [4].

Вивчення псалмів передбачає поєднання літературно-критичної та філософсько-богословської про-

Шавєко Ольга Григорівна — студентка 4 курсу Севастопольського міського гуманітарного університету.

Швець Галина Володимирівна — лаборант кафедри іноземних мов Львівського інституту економіки і туризму.

Шевель Наталія Олександрівна — старший викладач кафедри україністики Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Шевель Тамара Олександрівна — викладач кафедри освітньої політики Національного університету імені М.П. Драгоманова.

Шлапак Ірина В'ячеславівна — асистентка кафедри «Теорія та практика перекладу» Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Щербак Світлана Валентинівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури Кри-

ворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Якименко Оксана Василівна — аспірантка кафедри новітньої української літератури Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Ярошевич Ірина Андріївна — кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури і фольклористики Донецького національного університету.

Ярошенко Роман Васильович — кандидат філологічних наук, викладач Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС: СТРУКТУРНО-СЕМІОТИЧНІ ПЛОЩИНИ

Матеріали
Всеукраїнської наукової конференції

6–7 квітня 2012 року
м. Київ

За зміст поданих матеріалів відповідають автори.

Верстка підготовлена до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності, директор видавництва *М.М. Прядко*
Головний редактор *Т.В. Карбовнича*, редактори: *Л.В. Потравка, Л.Ю. Столітня*
дизайнер *Т.В. Нестерова*, технічний редактор *Т.М. Піхота*, верстальник *А.В. Цебренько*

Поліграфічна група: *А.А. Богадельна, Д.Я. Ярошенко, О.М. Дзень,*
Г.О. Бочарник, В.В. Василенко

Підписано до друку 25.04.2013 р. Формат 60×84/8.
Ум. друк. арк. 27,9. Обл.-вид. арк. 26,22. Наклад 110 пр. Зам. № 3-091.

Київський університет імені Бориса Грінченка.
04053, м. Київ, вул. Воровського, 18/2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи Серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі Інтернет без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.